

Anna Małczuk-Wakulińska

Instytut Podstaw Informatyki

Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

a.wakulinska@kasanakulture.pl

Granty dla bibliotek publicznych w Polsce: źródła, programy, możliwości

Streszczenie: Biblioteki publiczne w Polsce mają szereg możliwości zdobywania dodatkowych funduszy, które uzupełniają ich budżet otrzymywany od organizatorów. Wśród źródeł są dotacje od podmiotów publicznych (ministerstwa, instytuty naukowe, muzea) i prywatnych (fundacje bankowe i korporacyjne), a także budżety partycypacyjne i finansowanie społeczne (*crowdfunding*), z których polskie biblioteki publiczne coraz chętniej korzystają.

Słowa kluczowe: finansowanie bibliotek, granty dla bibliotek, dotacje dla bibliotek, biblioteki publiczne

Biblioteka publiczna, czyli szczęście...

Najważniejsze opracowanie dotyczące finansowania bibliotek, czyli *Biblioteki i pieniądze* autorstwa Dariusza Grygrowskiego ma już osiem lat, ale spostrzeżenia autora i źródła finansowania nie straciły na swej aktualności. Na rynku grantów i dotacji pojawiło się wiele nowych źródeł, inne uległy modyfikacji, a jeszcze inne na stałe zniknęły. Niniejszy artykuł ma na celu przegląd aktualnych możliwości finansowania projektów przez biblioteki publiczne.

Na moje pytanie podczas szkoleń dla bibliotekarzy publicznych o to, czy mają szczęście, pracując w bibliotekach publicznych, większość odpowiada, że tak, ale... Niewątpliwie zawsze możemy znaleźć jakieś minusy, natomiast w kontekście pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania biblioteki publiczne są w o wiele lepszej sytuacji niż ich „koleżanki” po fachu, czyli biblioteki szkolne, pedagogiczne, naukowe, specjalistyczne. Wachlarz możliwości dla bibliotek publicznych jest dość szeroki. Część z nich jest ukierunkowana na projekty związane z rozwojem i promocją czytelnictwa, zakupem wyposażenia czy remonty, a znaczny procent dotyczy tzw. projektów miękkich, szkoleniowych, warsztatowych i animacyjnych. Zarówno z zapisów *Ustawy o bibliotekach* (Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach), jak i z doświadczeń praktyków wyłania się obraz biblioteki publicznej mającej służyć na różnych polach środowisku, w którym ma swoją siedzibę, przy czym działalność ta nie musi być związana tylko z rozbudzaniem czytelnictwa. Ustawa podkreśla kulturotwórczą rolę bibliotek publicznych: *Biblioteki publiczne służą zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych ogółu społeczeństwa oraz uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy i kultury* (Dz.U. 1997, nr 85, poz. 539, art. 18.1). Według danych GUS w 2021 r. (Główny Urząd Statystyczny, 2022) w Polsce działały 7693 biblioteki publiczne, które zorganizowały 133,9 tys. imprez stacjonarnych oraz 21,5 tys. imprez online, 329 konferencji i seminariów, a także szkolenia, warsztaty i zajęcia o charakterze kulturalno-edukacyjnym. Z tego też powodu prezentowany zestaw źródeł dotyczy także kulturotwórczej i animacyjnej roli bibliotek publicznych, które, szczególnie na wsiach i w małych miejscowościach, pełnią nierzadko rolę trzeciego miejsca, centrum kulturalnego swojej miejscowości czy gminy. Środki finansowe przekazywane od organizatora (w formie dotacji

podmiotowej i celowej) często są niewystarczające na realizację projektów bibliotecznych, a w przypadku działań inwestycyjnych (budowa, rozbudowa, remont, rewitalizacja) czy zakup sprzętu i wyposażenia – plany znacznie przewyższają możliwości bibliotek. Niedostatek finansowy towarzyszy bibliotekom nie tylko w czasach współczesnych. Już w XIX w. Joachim Lelewel napisał: *potrzeby bywają różnego rodzaju, a zatem ma być roztropne użycie funduszu bibliotecznego, bo łatwo go roztrwonić. Szczęśliwy bibliotekarz, kiedy umie wymierzyć dochody, wymierzyć potrzeby i ocenić je, jedne z drugimi pokombinować* (Lelewel, 1927, s. 327). Nieuniknione stają się starania o pozyskanie pieniędzy z zewnątrz. Możliwości jest dużo, ale należy pamiętać także i o tym, że konkurencja jest spora, tym bardziej że w wielu programach biblioteki stają w szranki z organizacjami pozarządowymi (fundacjami, stowarzyszeniami), podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą, kościołami, kołami gospodyń wiejskich, jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej czy grupami nieformalnymi. D. Grygowski we wspomnianym opracowaniu uzasadnia, dlaczego biblioteki, oprócz pieniędzy od organizatorów, potrzebują zewnętrznych źródeł finansowania: *Z doświadczeń wielu bibliotekarzy wynika, że środki na utrzymanie i działalność biblioteki, jakie zapewnia jej organizator, wystarczają może na prowadzenie bieżącej działalności na umiarkowanym poziomie, ale najczęściej nie są na tyle duże, aby biblioteka mogła „rozwinąć skrzydła”, a więc np. zaplanować i przeprowadzić poważniejszą inwestycję budowlaną, dokonać modernizacji technologicznej posiadanego sprzętu, wdrożyć program digitalizacyjny czy zaimplementować nowocześniejszy system zintegrowany. Mając tego typu plany, biblioteka i jej organizator muszą zatem poszukiwać zewnętrznych źródeł finansowania i aplikować o dotacje* (Grygowski, 2015, s. 198).

Biblioteki publiczne, jako samorządowe instytucje kultury, są uprawnione do ubiegania się o granty w licznych programach krajowych oferowanych przez podmioty publiczne oraz fundacje. Poniżej znajduje się przegląd aktualnych programów, w ramach których biblioteki publiczne mogą występować jako wnioskodawcy.

Środki publiczne

Zdecydowaną większość grantów stanowią krajowe środki publiczne pochodzące np. z ministerstw i instytucji publicznych.

Najpopularniejszymi źródłami są programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) ogłaszane corocznie najczęściej w październiku lub listopadzie. Ministerstwo na 2023 r. zaproponowało trzydzieści dwa różne programy (rys. 1). Poza bibliotekami w konkursach mogą startować także ośrodki kultury, muzea, teatry, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą itp. Wkład własny (wyłącznie finansowy) powinien wynosić 20%. Warto zwrócić szczególną uwagę na programy zaznaczone na zielono. Doświadczenia z lat ubiegłych sugerują, że właśnie w tych programach biblioteki najczęściej otrzymują dofinansowanie (tab. 1).

Badanie polskich strat wojennych	Infrastruktura domów kultury	Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju	Ochrona zabytków	Sztuki wizualne	Wspieranie archiwów, bibliotek i muzeów poza krajem
Czasopisma	Infrastruktura kultury	Miejsca pamięci narodowej za granicą	Ochrona zabytków archeologicznych	Taniec	Kultura dostępna
Edukacja artystyczna	Infrastruktura szkolnictwa artystycznego	Muzyczny ślad	Partnerstwo dla książki	Teatr	
Edukacja kulturalna	Kultura cyfrowa	Muzyka	Promesa dla kultury	Wspieranie działań muzealnych	
Film	Kultura ludowa i tradycyjna	Narodowa Kolekcja Sztuki Współczesnej	Promocja czytelnictwa	Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży	
Groby i cmentarze wojenne w kraju	Literatura	Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą	Promocja kultury polskiej za granicą	Zamówienia kompozytorskie	

Rys. 1. Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 1. Liczba grantów przyznanych bibliotekom publicznym w wybranych programach MKiDN w 2022 r.

Nazwa programu	Liczba wniosków złożonych	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Liczba grantów przyznanych bibliotekom
Partnerstwo dla książki	733	226	181
Promocja czytelnictwa	581	144	97
Edukacja kulturalna	1245	168	7
Kultura cyfrowa	246	59	7
Infrastruktura kultury	737	133	2

Źródło: opracowanie własne.

Podmiotem, który oferuje sporą pulę środków także dla bibliotek jest **Narodowe Centrum Kultury (NCK)**, które ogłasza swoje konkursy na przełomie roku, mniej więcej od grudnia do kwietnia. Podobnie jak w programach MKiDN podmiotami uprawnionymi do składania wniosków są samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne, a także firmy. Wymagany jest wkład własny (na różnym poziomie, w zależności od programu). W tabeli 2 wskazane są programy NCK (wraz z terminami naborów) odpowiadające potrzebom bibliotek publicznych.

Tab. 2. Programy Narodowego Centrum Kultury i terminy naborów

Nazwa programu	Termin naboru 2022/2023
Ojczysty – dodaj do ulubionych	grudzień/styczeń
EtnoPolska	grudzień/styczeń
BLISKO	kwiecień
Kultura – Interwencje	luty/marzec

Źródło: opracowanie własne.

Na szczególną uwagę zasługuje program [BLISKO](#)¹, którego celem jest wzmocnienie roli bibliotek jako „trzeciego miejsca” – jednoczącego społeczność lokalną działaniami kulturalnymi, przyczyniającego się do rozwoju aktywnego czytelnictwa i uczestnictwa w kulturze. Dofinansowanie można uzyskać m.in. na:

1. podnoszenie kompetencji pracowników biblioteki;
2. budowanie i wzmacnianie lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju czytelnictwa (organizacja warsztatów i szkoleń, prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych, organizacja konferencji, spotkań);
3. wymianę doświadczeń z innymi beneficjentami;
4. realizację wraz z partnerami od dwóch do sześciu projektów edukacyjno-animacyjnych rocznie skierowanych do społeczności lokalnych.

W 2021 r. przyznano 49 dotacji (na 71 aplikacji), a w 2022 r. wsparciem objęto 46 projektów (na 137 aplikacji).

Projekty o tematyce dziedzictwa kulturowego mają szansę otrzymać dofinansowanie w programie [EtnoPolska](#). Przykładowe propozycje działań mogących uzyskać wsparcie w tym programie to:

1. działania popularyzujące żywe i zanikające zjawiska kultury ludowej, takie jak wystawy, konkursy, przeglądy, festiwale, koncerty, również online;
2. inicjatywy edukacyjno-animacyjne wspomagające lokalne społeczności w działaniach twórczych, w działaniach na rzecz zachowania, przekazu i kontynuacji tradycji regionalnych oraz w działaniach inspirowanych lokalnym dziedzictwem kulturowym i/lub nawiązujących do niego, takie jak warsztaty, kursy, również online;

¹ Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 6.04.2023 r.

3. organizacja szkoleń, konferencji, w tym dokumentacja unikalnych zjawisk kultury ludowej oraz tworzenie archiwów/zapisów cyfrowych folkloru, również online.

W 2022 r. w programie złożono 1498 wniosków, z czego 28 przez biblioteki, które oceniono pozytywnie.

Program [Kultura – Interwencje](#) jest jednym z najbardziej popularnych programów oferowanych przez NCK, m.in. dlatego, że swoim zakresem obejmuje szeroki wachlarz działań możliwych do sfinansowania. Są to:

1. organizacja wydarzeń kulturalnych o charakterze lokalnym lub ogólnokrajowym, kursów, szkoleń, spotkań, warsztatów, plenerów, wystaw (wraz z katalogami), konkursów, przeglądów, festiwali, koncertów, widowisk muzycznych, happeningów, spektakli teatralnych, realizacja działań edukacyjno-animacyjnych wspomagających lokalne społeczności w działaniach twórczych, działania interdyscyplinarne, również online;
2. organizacja konferencji, seminariów, paneli dyskusyjnych, przeprowadzenie badań praktyk kulturalnych/uczestnictwa w kulturze, również online;
3. organizacja rekonstrukcji historycznych, uroczystości upamiętniających postaci, wydarzenia, rocznice o charakterze patriotycznym, również online;
4. organizacja przedsięwzięć edukacyjno-animacyjnych, opartych na współpracy podmiotów kultury i placówek oświatowych, służących wymianie doświadczeń, budowaniu lokalnych partnerstw oraz podnoszeniu kompetencji kadr kultury i nauczycieli w zakresie edukacji kulturowej.

W 2022 r. spośród 1615 wniosków wybrano do realizacji 19 projektów bibliotecznych.

Projekty dotyczące języka polskiego można sfinansować z programu [Ojczysty – dodaj do ulubionych](#). Co roku NCK dofinansowuje około 30 projektów, wśród których kilka pochodzi od bibliotek publicznych. Działania, na które organizator przeznaczają środki, to m.in.:

1. projekty edukacyjno-animacyjne oparte na interakcji i współdziałaniu, w tym m.in. warsztaty, zabawy, gry, również online;
2. projekty popularyzujące wiedzę o języku, w tym m.in. wystawy, festiwale, konkursy tematyczne, konferencje, audycje radiowe i telewizyjne, kampanie i akcje społeczne, również online;
3. tworzenie stron i portali internetowych promujących język, popularyzujących wiedzę o języku polskim, zawierających treści kształtujące kompetencje językowe i komunikacyjne.

Ważnym dla bibliotek publicznych programem jest [Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa](#), na który składają się cztery priorytety (tab. 3). Dzięki programowi możliwy jest np. zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych, zakup nowoczesnego wyposażenia, remont, przebudowa i modernizacja pomieszczeń, działania kulturalne na rzecz lokalnej społeczności.

Tab. 3. Priorytety w Narodowym Programie Rozwoju Czytelnictwa

Nazwa priorytetu	Podmiot odpowiedzialny
Priorytet 1. Poprawa oferty bibliotek publicznych	Biblioteka Narodowa
Priorytet 2. Inwestycje w infrastrukturę bibliotek	Instytut Książki
Priorytet 3. Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego, bibliotek szkolnych i pedagogicznych	Ministerstwo Edukacji i Nauki
Priorytet 4. Program BLISKO	Narodowe Centrum Kultury

Źródło: opracowanie własne.

Instytut Książki jest także operatorem programu [Kraszewski. Komputery dla bibliotek](#), umożliwiającego zakup nie tylko komputerów, ale również oprogramowania, tabletów, drukarek, robotów edukacyjnych, podłóg i stołów multimedialnych itp. W 2022 r. spośród 299 złożonych wniosków pozytywnie rozpatrzono 111.

Muzeum Historii Polski oferuje ciekawy program [Patriotyzm Jutra](#), który co roku przyciąga wielu wnioskodawców (około 600–1000). Zgodnie z jego regulaminem dofinansowaniem objęte mogą być następujące projekty:

1. działania edukacyjno-animacyjne aktywizujące uczestników poprzez współdziałanie i interakcję, m.in. warsztaty, akcje artystyczno-historyczne;
2. wydarzenia upamiętniające lokalne i ogólnopolskie wydarzenia historyczne, także o charakterze artystycznym, w których element historyczny jest dominujący;
3. działania popularnonaukowe dotyczące lokalnych i ogólnopolskich aspektów historii przede wszystkim historii społecznej, koncentrujących się na życiu codziennym Polaków;
4. projekty popularyzujące wiedzę o historii, w tym m.in. wystawy, kampanie i akcje społeczne, spotkania ze świadkami historii;
5. tworzenie stron i portali internetowych promujących historię, popularyzujących wiedzę o wydarzeniach historycznych, które bazują na dokumentach źródłowych, prezentują temat rzetelnie i obiektywnie, kształtują krytyczny stosunek do wydarzeń.

W 2022 r. 17 bibliotek otrzymało wsparcie, przy czym łącznie pozytywnie oceniono 117 wniosków.

Na mapie grantodawców pojawił się niedawno nowy podmiot – **Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego**, który dysponuje [Funduszem Patriotycznym](#). W ramach funduszu ogłaszane są nabory do programów Wolność po polsku i Niepodległość po polsku. Warto wspomnieć, że fundusz oprócz projektów tzw. miękkich (warsztaty, turnieje, koncerty, gry terenowe, rekonstrukcje historyczne, wydawanie książek) wspiera także działania inwestycyjne (budowa, przebudowa, remont, rewitalizacja, zakup nieruchomości). Biblioteki jako samorządowe instytucje kultury są podmiotami uprawnionymi, jednak, jak dotychczas, jedynie kilkanaście z nich otrzymało wsparcie.

Projekty o charakterze patriotycznym, tożsamościowym i narodowym mają szansę wsparcia także dzięki powstaniu Biura „**Niepodległa**”. Do podstawowych programów Biura należą: program dotacyjny [Niepodległa](#) oraz [Koalicje dla Niepodległej](#). W ramach obu można realizować następujące zadania:

1. wystawy wraz z katalogami;
2. rekonstrukcje historyczne;
3. festiwale, koncerty, spektakle (teatralne, muzyczne i inne);
4. projekty edukacyjno-animacyjne oparte na interakcji i współdziałaniu – gry terenowe, wykłady, konferencje, lekcje tematyczne, spacer tematyczny, spotkania, konkursy, warsztaty (z wyłączeniem warsztatów z tworzenia aplikacji mobilnych i tworzenia stron internetowych oraz filmowych, warsztatów strzeleckich);
5. wytyczenie i oznakowanie szlaków tematycznych i historycznych;
6. kwerendy archiwalne i naukowe opracowanie zbiorów – zakończone upowszechnieniem wyników;
7. murale;
8. zadania polegające na projekcji obrazu lub animacji na obiekcie takim jak budynek czy elementy scenografii (mapping).

W 2022 r. w obu programach dotację otrzymało 17 bibliotek publicznych. Ponadto Biuro uruchamia jednorazowe, okolicznościowe programy, np. [Powstanie Styczniowe 1863-1864](#), [Symbole Narodowe RP](#). W programie Powstanie Styczniowe wsparciem objęto 130 podmiotów, w tym 25 bibliotek.

Programy skierowane pośrednio dla bibliotek proponuje **Centrum Rozwoju Przemysłów Kreatywnych**. Biblioteka jako sektor kreatywny? To możliwe, m.in. dzięki zaklasyfikowaniu bibliotek (obok np. muzeów i archiwów) do kreatywnego sektora nieprzemysłowego przez Komisję Europejską. Według raportu z 2006 r. *The Economy of Culture in Europe*, kreatywny sektor nieprzemysłowy to kultura wytwarzająca niereprodukowalne dobra i usługi (koncerty, targi sztuki, wystawy itp.). Są to przede wszystkim dziedziny sztuki (takie jak: sztuki wizualne – malarstwo, rzeźba, rękodzieło, fotografia; rynki sztuki i antyków; sztuki performatywne – opera, orkiestry, teatr, taniec, cyrk, oraz dziedzictwo, w tym muzea, miejsca zabytkowe i archeologiczne, biblioteki i archiwa (Ilczuk, 2012, s. 104).

Program dotacyjny skierowany m.in. do bibliotek nosi nazwę [Rozwój Sektorów Kreatywnych](#) i w 2023 r. została ogłoszona jego pierwsza edycja. Właśnie trwa procedura oceny wniosków. Regulamin zakłada możliwość finansowania działań z zakresu:

1. edukacji (np. rozwój kompetencji kreatywnych i cyfrowych, organizacja warsztatów, seminariów, konferencji, szkoleń, promowanie i upowszechnianie wykorzystania nowoczesnych narzędzi kreatywnych i technologicznych na rzecz rozwoju „tradycyjnych” obszarów kultury);
2. wspierania eksportu polskich przemysłów kreatywnych;
3. prototypowania i rozwoju produktu;
4. tworzenia wideoklipów;
5. projektów badawczych.

Środki fundacji bankowych i korporacyjnych

Coraz więcej banków i dużych firm (korporacji) powołuje fundacje, które w swoich statutach mają wpisane cele związane z kulturą, edukacją, ochroną dziedzictwa kulturowego, wsparcie zmian społecznych, poprawę stanu środowiska, ekologię, rozwój sportu itp. Dzięki idei społecznej odpowiedzialności biznesu (ang. *Corporate Social Responsibility*) możliwe jest otrzymywanie środków także na projekty bibliotek publicznych. Tabela 4 prezentuje fundacje i nazwy programów, z których mogą korzystać biblioteki publiczne.

Tab. 4. Programy dotacyjne fundacji bankowych i korporacyjnych

Nazwa fundacji/podmiotu	Nazwa programu
Fundacja BGK	Moja Mała Ojczyzna
	Generacja 6.0
	Dzieci Kapitana Nemo
	Skrzydła dla Mamy
	Fajna Ferajna
	Na dobry początek!
Fundacja Orlen	Czuwamy! Pamiętamy!
	Moje miejsce na Ziemi
Fundacja Lotto	Sportowo Kulturalnie Lokalnie
	Patroni roku
	OdLOTTOwe ferie
Fundacja Orange	Pracownie Orange
Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności	Równać Szanse
Gaz System	Fundusz Naturalnej Energii
Grupa Cedrob	Wspieramy Rozwój
Fundacja Cemex	Fabryka Pomysłów
Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego	Program Rozwoju Bibliotek
Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Konkurs im. Olgi Rok
Polskie Sieci Elektroenergetyczne	WzMOcniJ swoje otoczenie
Fundacja mBanku	mPotęga
Fundacja Empiria i Wiedza	InwestorJa

Fundacja Banku Ochrony Środowiska	Świat oczami młodych
Fundacja IKEA	Zabawa to poważna sprawa
Polski Fundusz Rozwoju	Wakacyjna AktywAKCJA

Źródło: opracowanie własne.

Warto pamiętać, że poza konkretnymi programami, fundacje oferują pozakonkursowy tryb przyznawania dofinansowania, który umożliwia składanie aplikacji w dowolnym momencie w roku. Tryb ten jest wykorzystywany przez biblioteki jako możliwe źródło sfinansowania projektu, na który znikąd indziej nie udało się uzyskać środków. Fundacje oferujące tryb pozakonkursowy to:

1. Fundacja KGHM Polska Miedź,
2. Fundacja Banko PKO BP,
3. Fundacja Banku PKO SA,
4. Fundacja Banku Ochrony Środowiska,
5. Fundacja Santander,
6. Fundacja PGE,
7. Fundacja Tauron,
8. Fundacja Orange,
9. Fundacja mBanku,
10. Fundacja PZU,
11. Fundacja LOTOS,
12. Polska Fundacja Narodowa,
13. Fundacja PGNiG.

Budżety obywatelskie

Budżet obywatelski jest kojarzony powszechnie z projektami „małej infrastruktury” miejskiej: doposażenie placu zabaw, doświetlenie ulic, budowa chodników, rewitalizacja parków. Budżet obywatelski (inaczej: partycypacyjny) jest wydzieloną pulą pieniędzy z budżetu miasta (lub gminy), co do przeznaczenia której decydują w głosowaniu mieszkańcy, którzy jednocześnie są inicjatorami zgłaszania pomysłów. Mogą to robić osoby indywidualne, które po zebraniu podpisów poparcia, zgłaszają pomysł do urzędu miasta. Następnie mieszkańcy wybierają zwycięzców spośród kilkunastu propozycji. Biblioteka, jako podmiot, niestety nie może być wnioskodawcą, natomiast pomysł mogą zgłosić pojedyncze osoby. Ze środków budżetów obywatelskich finansowane są np. zakupy książek, remonty czy uporządkowanie terenu wokół budynku. Ta propozycja jest doskonałą alternatywą w przypadku nieuzyskania pieniędzy z innych źródeł (Mańczuk-Wakulińska, 2020).

Crowdfunding

Finansowanie społeczne (ang. *crowdfunding*) jest kojarzone najczęściej ze zbiórkami na leczenie osób chorych. Coraz popularniejsze stają się także zbiórki w celach naukowych, kulturalnych, społecznych czy biznesowych (np. dotowanie nowych firm). Zbieranie pieniędzy odbywa się na platformach internetowych do tego przeznaczonych. Biblioteki z powodzeniem mogą próbować swo-

ich sił na portalach zrzutkowych, tym bardziej że wśród zbiorów z łatwością można znaleźć cele kulturalne. *Finansowanie społeczne nie jest wnioskiem, który składamy w odpowiedzi na konkretny konkurs. Unikamy zatem wszelkich procedur z tym związanych, rozpisywania budżetu i harmonogramu, dokonywania wycen, kontaktów z instytucjami dotującymi nasz projekt. Być może, dla wielu podmiotów (a także firm, osób prywatnych) skuteczniejszy okaże się ten sposób pozyskiwania dodatkowych pieniędzy. Wystarczy zachęcić naszych odbiorców do poparcia pomysłu i dorzucenia swoich kilku groszy do ogólnej puli [...]* (Mańczuk-Wakulińska, 2021).

Przykłady platform crowdfundingowych, na których można zbierać pieniądze także dla bibliotek to:

1. [Patronite](#),
2. [Zrzutka.pl](#),
3. [wspieram.to](#),
4. [Pomagam.pl](#).

Wyniki programów dotacyjnych z lat ubiegłych pokazują, że biblioteki coraz chętniej i śmielej składają wnioski o dofinansowanie zarówno do podmiotów publicznych, jak i do fundacji. Pierwsze projekty bibliotek i bibliotekarzy powoli pojawiają się również w budżetach obywatelskich i na platformach zrzutkowych, które mogą stanowić alternatywne źródła finansowania. Temat pozyskiwania środków zewnętrznych przez biblioteki publiczne z pewnością wymaga przeprowadzenia głębszych badań, które pokazałyby popularność różnego rodzaju źródeł oraz skuteczność pozyskiwania z nich pieniędzy w celu zaspokajania coraz liczniejszych potrzeb.

Bibliografia:

1. BARAŃSKI, R. (2014). *Finansowanie działalności kulturalnej*. Warszawa: Wydaw. C.H. Beck.
2. GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY (2022). *Biblioteki publiczne w 2021 roku* [online]. [Dostęp 7.04.2023]. Dostępny w: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/biblioteki-publiczne-w-2021-roku,14,6.html>.
3. GRUSZKA, Z. (2019). Źródła finansowania bibliotek. W: Wojciechowska, M. (red.). *Zarządzanie biblioteką*. Warszawa: Wydaw. SBP, s. 255–272.
4. GRYGROWSKI, D. (2015). *Biblioteki i pieniądze*. Warszawa: Wydaw. SBP.
5. ILCZUK, D. (2012). *Ekonomika kultury*. Warszawa: Wydaw. Nauk. PWN.
6. LELEWEL, J. (1927). *Bibliograficznych ksiąg dwoje*. T. 2. Warszawa: Hieronim Wilder.
7. MAŁCZUK-WAKULIŃSKA, A. (2020). Latarnie, place zabaw, parki i... książki. W: *Kasanakulture.pl* [online]. [Dostęp 07.04.2023]. Dostępny w: <https://kasanakulture.pl/latarnie-place-zabaw-parki-i-ksiazki/>.
8. MAŁCZUK-WAKULIŃSKA, A. (2021). Grosz do grosza... Crowdfunding i kultura. W: *Kasanakulture.pl* [online]. [Dostęp 07.04.2023]. Dostępny w: <https://kasanakulture.pl/grosz-do-grosza-crowdfunding-i-kultura/>.
9. *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach*. Dz.U. 1997, nr 85, poz. 539.